

דתם של המצרים בעת העתיקה הייתה מיוחדת במינה. הם האמינו באלים רבים, ואפילו מלכם נחשב לאל בחייו וגם לאחר מותו

במה האמינו המצרים לפני כחמשת אלפים שנה

כתבה: רחלי שלומי-חן

האל הורוס, בעל ראש הברד, נושא את הכתר של מצרים העליונה ושל מצרים התחתונה. מולו עומד המלך חורמחב. ציור קיר מקברו של המלך חורמחב בעמק המלכים שבמצרים

איחוד מצרים חלש המלך על ממלכה ענקית שהשתרעה מן האשד הראשון של נהר הנילוס בדרום ועד לדלתה של הנילוס בצפון. המלך המצרי פרש את חסותו על פולחן כל האלים, והוא עצמו נחשב אל והיה מושא פולחן בכל אחד ממקדשי האלים הרבים.

אם כן, בראש ממלכת מצרים הגדולה שלט מלך-אל. מאז ועד סוף ימיה של ממלכת מצרים הפרעונית היה המלך אל מרכזי וחשוב. בימי חייו הוא היה מזוהה עם האל הורוס ואחרי מותו – עם אל השמש וגם לכבוד

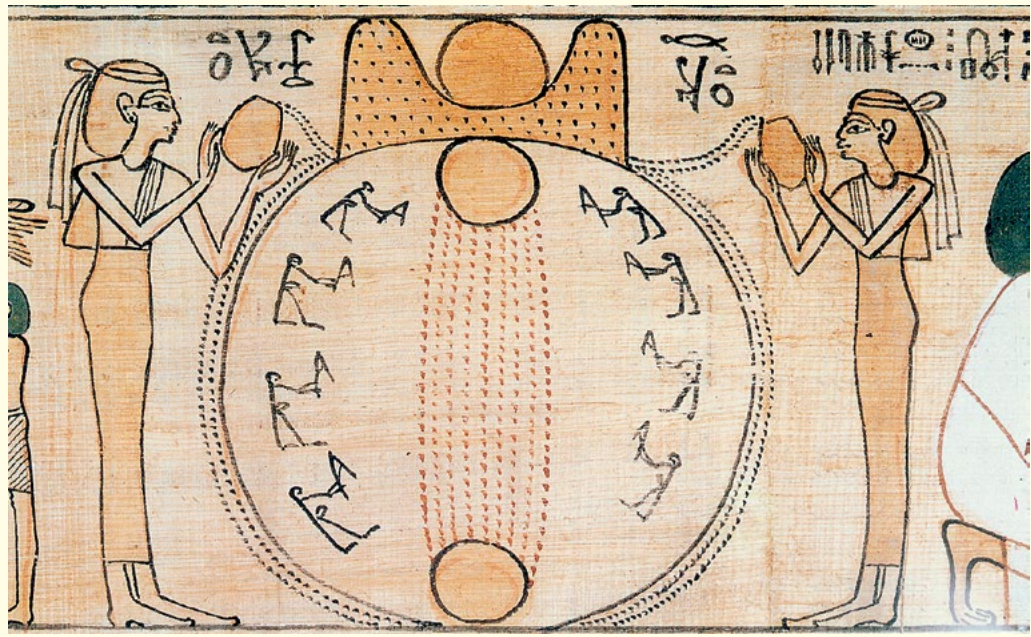
בתהליך כינון הממלכה המצרית המאוחדת בסוף האלף הרביעי לפני הספירה, לפני כחמשת אלפים שנה. בסופו של תהליך זה היה המלך החי עם הורוס קשור בקרבת המת בחדר הקבורה.

הכנה לקבורה של כוהן אמון מתבני. הניסיון לשמר את הגוף מלמד על החשיבות שייחסו לו המצרים בתהליך ההינולדות מחדש אחרי המוות ולקיום הנאות בעולם המתים

והרצון להבטיח את הקיום הזה אפיין את החברה המצרית עוד מתקופות פרה-היסטוריות. בקברים עתיקים מאוד במצרים נמצאו מתים שהונחו בתנוחת עובר, וסביבם ציור קבורה רב. ככל הנראה, הם מעידים על רעיון ההינולדות מחדש אחרי המוות. הרעיונות האלה עומדים בבסיסו של מנהג החניטה שניצניו נראו כבר בתקופה הפרה-היסטורית, אך הגיע לשיאו בסוף האלף השני לפני הספירה. הניסיון לשמר את הגוף הפיזי מלמד על החשיבות שייחסו המצרים לגוף בתהליך ההינולדות מחדש אחרי המוות, ולקיום הנאות בעולם המתים. שימור הגוף בתוספת טקסים ומגיה (הפעלת כוחות על-טבעיים) הבטיח את המשך התפקוד שלו גם אחרי המוות. אוזיריס מלך על עולם המתים, והמתים במצרים שאפו להצליח במשפט המתים ולהיכנס לממלכתו. כדי להבטיח את דרכו של המת בעולם המתים הקפידו המצרים ככל יכולתם לעטר את הקברים ולהניח בהם מנחות רבות, לקיים טקסים מדויקים למת, לכתוב על קירות הקברים או בארונות הקבורה כתבים שליוו את המת, או לכתוב על פפירוסים שהונחו בקרבת המת בחדר הקבורה.

זיהוי המלך החי עם הורוס קשור ונולדה משפחת האלים הראשונה. המצרים כינו אותה 'התשיעיה של הליופוליס'. האל אוזיריס היה למלך מצרים, אך אחיו סת רצה לרשת את מקומו ולכן רצח אותו. אלא שתכניותיו של סת לא יצאו אל הפועל, משום שהורוס, בנם של אוזיריס ואיזיס, ירש את אביו והוא היה למלך מצרים. על כן כל מלכי מצרים מזוהים עם האל הורוס, אל בדמות בן, ואילו האל אוזיריס, מלכה המת של מצרים, הפך למלך עולם המתים. לעולם המתים מקום של כבוד במצרים העתיקה. רעיון הקיום שלאחר המוות

בריאת העולם מתוך 'ספר המתים של חנסומוסה' כוהן אמון. גבעה קמאית עלתה ממים קדמוניים ואין-סופיים, והשמש זרחה עליה בפעם הראשונה

העתיקים ביותר, אתום, אל השמש, ברא את עצמו בתוך הנון – המים הקמאיים (הראשונים). אתום בלע את זרעו שלו והרה את זוג התאומים הראשון: שו, אל האוויר, ותפנות, אלת הלחות שבאוויר. שו ותפנות הולידו את גב, אל הארמה, ואת נות, אלת השמים, ושניהם הולידו את אוזיריס, את איזיס, את סת ואת נפתיס. אוזיריס ואיזיס הולידו את הורוס. כל זה התרחש, על פי המסורת המצרית, בעיר הליופוליס, ובשמה המצרי – יונו. במקום הזה נברא הכול: שם עלתה הגבעה מן המים ושם נבראה, הולידה

מ צרים העתיקה הייתה חברה פוליטיקלית, כלומר חברה שבה אנשים מאמינים באלים רבים. מעצם טבעה חברה כזאת היא חברה סובלנית מאוד מבחינה דתית, מפני שכולם מאמינים באלים רבים, וכל אחד יכול להאמין באלים שהוא בוחר. עם השנים חלו שינויים רבים בתחום הדת במצרים. הרעיונות הדתיים צמחו והתפתחו ונוספו רעיונות חדשים, ולעיתים אף סגדו המצרים לאלים זרים. עם זאת, כמה יסודות במחשבה הדתית לא השתנו לאורך ההיסטוריה הארוכה של מצרים העתיקה. לדוגמה, משחר ההיסטוריה האל המרכזי במצרים היה אל השמש.

איך נברא העולם על פי האמונה המצרית? גבעה קמאית (בראשיתית, ראשונה) עלתה מתוך מים קדמוניים ואין-סופיים, והשמש זרחה עליה בפעם הראשונה. סיפור הבריאה הזה משקף את המציאות במצרים: עמק הנילוס הוצף מדי שנה, וההצפות הביאו איתן מים רבים וכהים מסתף. המים האלה הפרו את הארמה. ראשי הגבעות היו הראשונים שבצבצו מתוך המים ונחשפו לאור השמש. בזכות אור השמש נבט היבול ואפשר לבני האדם ולבעלי החיים לחיות. על פי הכתבים המיתולוגיים